

“...บุคคลต้องมีความรู้ทางจิตใจที่ดี คือความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องผูกศัลยาณหรือวิริยการอันแนบแน่นในการปฏิบัติงานประกอบพร้อมกันด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืน แก่ตนเองและแผ่นดิน...”

2) ที่ตนเองทางสังคม ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดัง พระบรมราโชวาทที่ว่า "...เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกัน ไม่ลดหลั่น สิ่งขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน..."

3) ฟังตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือการส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่นสามารถ
แสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดี
สิ่งดีก็คือการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งมีมากมายในประเทศ

4) ที่ตนเองได้ทางเทคโนโลยี ควรส่งเสริมให้มีการศึกษา ทดลองทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย และสิ่งสำคัญสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสที่ว่า "...จุดประสงค์ของศูนย์การศึกษาฯ คือ เป็นสถานที่สำหรับค้นคว้าวิจัยในท้องที่ เพราะว่าแต่ละท้องที่ สภาพพื้นที่อากาศ และประชาชนในท้องที่ต่างๆ กันก็มีลักษณะ แตกต่างกันมากเหมือนเดิม..."

5) พึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ หมายถึงสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีความสามารถที่จะหาเงินได้ เช่น ปลูกข้าว ปลูกผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วยการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. ยึดความประหยัด ดัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำริที่ว่า “...ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง...”

2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำริที่ว่า “...ความเจริญของชนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ...”

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการศึกษา ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอยู่จนแรงดั่งอดีต ซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องที่ว่า “...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึงความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องชวนช่วยไขหาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ทำให้ความชัดเจนว่า “...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงขึ้นเพื่อ ตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกิน เป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือให้มีการวิจัยได้ด้วยตนเอง...”

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ล่มสลายลงในขณะนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนไม่ใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากเลอาวยต่อแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราโชวาทว่า "...พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลดพยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ด้วยเสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้จงงามสมสมบูรณ์ขึ้น..."

ที่มา : นำมาจากส่วนหนึ่งของ หนังสือ “เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” ใน ได้เบื้องพระยุคลบาท โดย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พิมพ์ครั้งที่ 6 สำนักพิมพ์มติชน พฤษภาคม 2544 หน้า 284-291.

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4 ได้รับมอบหมายจากกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ให้ดำเนินโครงการนวัตกรรมการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงสู่การคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อผู้ด้อยโอกาส และได้คัดเลือกพื้นที่ในการศึกษา จำนวน 2 พื้นที่ ดังนี้

[illegible]

โครงการนวัตกรรมการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียง

สู่การคุ้มครองทางสังคมที่เหมาะสมเพื่อผู้ด้อยโอกาส

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

ใน ได้เบื้องพระยศลบาท โดย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขธิการมูลนิธิชัยพัฒนา

จากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาทำให้สังคมไทยอ่อนแอ เหตุเพราะสังคมมิได้สร้าง “กระบวนการเรียนรู้” ให้กับคนส่วนใหญ่ ด้วยขาด “ปัญญา” ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ประกอบกับผู้มีโอกาสทางสังคมมักขาดคุณธรรมจริยธรรมเกิดปัญหาทุจริตประพฤติมิชอบขึ้นในทุกระดับ ขณะเดียวกันที่ผู้ด้อยโอกาสมักถูกเอารัดเอาเปรียบประกอบกับการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นแบบแยกส่วน โดยใช้ “เงิน” เป็น “เป้าหมาย” ไม่คำนึงถึงผลเสียที่ตามมา อาทิ ทุนด้านดิน - น้ำ - ป่าไม้ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม สูทหายส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นและเกษตรกรพึ่งตนเองได้น้อยลงด้วยเหตุต่างๆ ที่ผ่านมาประกอบกับปัญหาภาวะเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ ทำให้ประชาชนในชาติล้มลุกคลุกคลาน หวังเพียงเพื่อให้ตนเองอยู่รอด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงตระหนักและห่วงใยในทุกข์สุขของพลกนิกรไทยยิ่งนัก เห็นได้จาก พระราชดำรัส เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ได้พระราชทานไว้ถึง 2 ครั้งในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ปี 2540 และ 2541 ซึ่งได้มีการขานรับแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติกันหลายหน่วยงาน ซึ่งคนมักเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรในชนบทเท่านั้น แต่แท้จริงผู้ประกอบการอาชีพอื่นๆ เช่น พ่อค้า ข้าราชการ และบริษัทต่างๆ สามารถนำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ เพราะเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเปรียบเสมือนเป็นการปักเสาเข็มก่อนจะสร้างบ้าน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการวางรากฐานของบ้านให้มั่นคงก่อนจะก่อสร้างตัวบ้านต่อไป ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางรากฐานอันมั่นคงและยั่งยืนของชีวิตเรานั้นเอง เมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษา ปี 2541 ทรงได้มีพระมหากรุณาธิคุณอวยบาเพิ่มเติมถึงคำว่า “พอเพียง” หมายถึง “พอมีพอกิน” “...พอมีพอกินก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี...” “...ประเทศไทยสมัยก่อนนี้พอมีพอกินมาสมัยนี้อิสระไม่มีพอมีพอกิน จึงจะต้องเป็นนโยบายที่จะทำเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะให้ทุกคนพอเพียงได้ พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกิน มีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้แต่ว่าพอ...” ทรงเปรียบเทียบคำว่า พอเพียง คำกับว่า “self-sufficiency” ว่า “self-sufficiency” นั้น หมายความว่าลิดอะไร มีพอที่จะไว้ไม่ต้องไปขอขยคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง...เป็นไปตามที่เค้าเรียกว่ายืนบนขาของตัวเอง...แต่ว่าพอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอใจในความต้องการมันก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนผู้น้อย ถ้าประเทศไทยมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรได้พอเพียงหมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็นมีความสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติก็พอเพียง...” “...ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ก็แปลว่าความพอประมาณและความมีเหตุผล...”

จากพระราชดำรัส : เศรษฐกิจพอเพียง มิได้จำกัดเฉพาะของเกษตรกรหรือชาวไร่ ชาวนาเพียงเท่านั้น แต่เป็นเศรษฐกิจของทุกคนทุกอาชีพ ทั้งมีอยู่ในเมืองและอยู่ในชนบท เช่น ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม และบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าจะต้องขยายกิจการเพราะความเจริญเติบโตจากเนื้อของงาน โดยอาศัยการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป หรือหากจะกู้ยืมก็กระทำตามความเหมาะสม ไม่ใช้กู้มาลงทุนจนเกินตัวจนไม่เหลือที่มันให้ยืนอยู่ได้ ต้องรู้จักใช้จ่าย ไม่ฟุ่มเฟือย เกินตัว เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึงเศรษฐกิจที่สามารถอยู่ด้วยตัวเอง (Relative self-sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานของเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ

ยุคเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

การพัฒนา “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” สำหรับเกษตรกรนั้น มีการปฏิบัติตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่” ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้น คือขั้น 1 ผลัดเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน ในระดับชีวิตที่ประหยัด ขั้น 2 ผลิตเพื่อการค้าขายในท้องถิ่น ขั้น 3 รวมกลุ่มเพื่อการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา และขั้น 3 ร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการทำธุรกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ทุกฝ่ายจะต้องได้ประโยชน์

การพัฒนาชุมชนในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมาย และเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาอย่างบูรณาการ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง ฯลฯ โดยใช้ “พลังทางสังคม” ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปของกลุ่ม เครือข่ายหรือประชาสังคม กล่าวคือ เป็นการผนึกกำลังของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ฐานคิดการพัฒนาเพื่อความพอเพียง

1. ยึดแนวพระราชดำริในการพัฒนา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่”
 2. สร้าง “พลังทางสังคม” โดยการประสาน “พลังสร้างสรรค์” ของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” อาทิ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน ฯลฯ เพื่อใช้ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาธุรกิจชุมชน
 3. ยึด “พื้นที่” เป็นหลัก และใช้ “องค์กรชุมชน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ส่วนภาคอื่นๆ ทำหน้าที่ช่วยกระตุ้น อำนวยความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุน
 4. ใช้ “กิจกรรม” ของชุมชนเป็น “เครื่องมือ” สร้าง “การเรียนรู้” และ “การจัดการ” ร่วมกัน พร้อมทั้งพัฒนา “อาชีพที่หลากหลาย” เพื่อเป็น “ทางเลือก” ของคนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างทั้งด้านเพศ วัย การศึกษา ความถนัด ฐานะ เศรษฐกิจ ฯลฯ
 5. ส่งเสริม “การรวมกลุ่ม” และ “การสร้างเครือข่าย” องค์กรชุมชนเพื่อสร้าง “คุณธรรม จริยธรรม” และ “การเรียนรู้ที่ดีคุณภาพ” อย่างรอบด้าน อาทิ การศึกษา สาธารณสุข การฟื้นฟูวัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ
 6. วิจัยและพัฒนา “ธุรกิจชุมชนครบวงจร” (ผลิต-แปรรูป-ขาย-บริโภค) โดยให้ความสำคัญต่อ “การมีส่วนร่วม” ของคนในชุมชน และ “ฐานทรัพยากรของท้องถิ่น” ควรเริ่มพัฒนาจากวงจรธุรกิจขนาดเล็กในระดับท้องถิ่นไปสู่วงจรธุรกิจที่ใหญ่ขึ้นระดับประเทศและระดับต่างประเทศ
 7. พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มี “ศักยภาพสูง” ของแต่ละเครือข่ายให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้ธุรกิจชุมชน” ที่มี ข้อมูลข่าวสารธุรกิจนั้น ๆ อย่างครบวงจร พร้อมทั้งใช้เป็นสถานที่สำหรับศึกษา ดูงาน และฝึกอบรม
- ดังพระราชดำรัสที่ทรงกล่าวไว้ว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อนโดยวิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อให้ได้พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจโดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับกับสถานะประเทศและประชาชนไทยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้。”

กล่าวโดยสรุป คือ การหันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ

- 1) ฟังตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถที่จะตนเองได้ ดังนั้น จึงควรที่จะสร้างพลังผลักดันให้มีการจิตใจอีกเหนือผู้ชีวิตด้วยความสุจริต แม้ว่าจะไม่ประสบผลสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงควร ท้อแท้ ให้อภัยมาต่อไป ฟังยึดพระราชนิพนธ์ “การพัฒนาคน” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

1. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

พื้นที่มีการพัฒนาชุมชน โดยใช้หลักชุมชนพอเพียง ในการขับเคลื่อนสู่ความเข้มแข็งแบบชุมชนพึ่งตนเอง และมีการดำเนินงานตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน

จุดเริ่มต้น เริ่มจากการทบทวนตัวตนของชุมชน โดยการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทำให้ค้นพบปัญหา และนำมาจัดทำเป็นแผนชีวิต แผนชุมชน แผนแม่บทชุมชน แผนพัฒนาท้องถิ่น จากการเก็บข้อมูล ทำให้ค้นพบปัญหาที่สำคัญ 7 ประเด็น ดังนี้

1. ภาพหนังสือ หนังสือเพิ่ม ใช้หนังสือหมด
 2. อาชีพ รายได้ ผลผลิตตกต่ำ รายได้ไม่แน่นอน
 3. วัฒนธรรมประเพณี สังคมเสื่อม วัฒนธรรมเปลี่ยน
 4. สุขภาพอนามัย ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน
 5. การศึกษา ประชาชนไม่ค่อยสนใจในการเรียนรู้
 6. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อากาศปนเปื้อน สิ่งแวดล้อมจึงแย่
 7. การเมืองและกลุ่มผู้นำ ทุกคนอยากเป็นผู้นำ อยากมีอำนาจ แต่ทำไม่ได้
- จากปัญหาทั้ง 7 ประเด็น มีปัญหาที่สำคัญ เพื่อตั้งต้นการแก้ไขปัญหา 3 ประเด็น คือ รายได้ หนังสือ และรายจ่าย
- หลักการพัฒนา ใช้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งในและนอกชุมชน “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมรับผิดชอบ และพึ่งตนเอง” มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาตำบล ไว้ว่า “ชุมชนอยู่ดีมีสุข ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนสามัคคี ชุมชนมีคุณธรรม และความดี ตามวิถีพอเพียง”

วิธีดำเนินการแก้ไขปัญหาคือ

1. การทำบัญชีครัวเรือน
2. การแบ่งกลุ่มคนในการพัฒนา เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 คิดริเริ่มสร้างสรรค์ หัวไวใจสู้ 20% กลุ่ม 2 รอดูท่าที 57% และกลุ่ม 3 ไม่เอาไหนเลย 23%
3. มีปัญหาช่วยกันแก้ผ่านสภา 79

สภา 79 คือ การมีและใช้รัฐธรรมนูญความสุขชุมชนเป็นตัวเดินให้ถึงเป้าหมาย ทุกคนมีความดี ทุกคนต้องมีความสุข
ไปด้วยกัน ที่มาจาก ผู้นำชุมชน ผู้แทนหน่วยงาน ผู้แทนกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน จำนวนรวม 79 คน

กิจกรรม มีการแบ่งงานกันทำทั้ง 9 หมู่บ้าน โดยกำหนดกิจกรรมไม่เหมือนกัน แต่ละกิจกรรมเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม มีคณะทำงานที่ชัดเจน เหตุผลที่กำหนดกิจกรรมไม่เหมือนกัน เพราะเล็งเห็นว่าสมาชิกในชุมชน มีการซื้อของจากภายนอกอยู่แล้ว จึงรวมกันคิดที่จะให้มีการซื้อขายภายในชุมชน และอุดหนุนผลิตภัณฑ์ในชุมชน ทำให้สามารถที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องการผลิตสินค้าแล้วไม่สามารถขายได้ กิจกรรมผิงต้น

หมู่ที่ 1 **การทำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด** เพื่อลดรายจ่ายในการใช้ปุ๋ยเคมี และมีความปลอดภัยในการบริโภคสินค้า

หมู่ที่ 2 การทำน้ำดื่ม เพื่อลดรายจ่ายค่าน้ำดื่มในครัวเรือน เงินไม่รั่วไหลออกภายนอก

หมู่ที่ 3 ธนาคารชยะ เพื่อลดปัญหาชยะในชุมชน แก้ปัญหาพ่อค้าคนกลาง

หมู่ที่ 4 **สถาบันการเงินชุมชน** และกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อขจัดหนี้สินของคนในชุมชน ใช้ความดี ในการ

เข้าถึงแหล่งเงินทุน และการดูแลกันเองในชุมชน เป็นการแสดงให้เห็นถึง การพึ่งพาตนเอง ได้อย่างแท้จริง

หมู่ที่ 5 การทำนํายชักผ้า นํายาล้างจาน เพื่อลดรายจ่าย สร้างรายได้

หมู่ที่ 6 ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรผสมผสาน

หมู่ที่ 7 การทำนํ้าหมักอินทรีย์ชีวภาพ ลดการใช้สารเคมี เพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และไม่ทำลายระบบสุขภาพ

หรือพลังงานทดแทน

หมู่ที่ 8 การทำเบเกอรี่ สร้างรายได้ สร้างอาชีพ ให้กับคนในชุมชน

หมู่ที่ 9 โรงสีข้าวชุมชน การทำไม้กวาดทางมะพร้าว ลดปัญหาพ่อค้าคนกลาง สร้างรายได้ และอาชีพ

สิ่งที่เกิดขึ้นจากการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต และกิจกรรมในชุมชน ดังนี้

1. ชุมชนมีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน
2. ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ทำให้หนี้สินลดลง
3. มีอาชีพที่มั่นคง
4. มีการทำบัญชีครัวเรือน ทำให้รู้ข้อมูลของตนเอง
5. ทุกคน ชุมชน อยู่ดีมีสุข

2. ศูนย์เรียนรู้การเกษตร (Smart Farmer) บ้านสารภี ตำบลจอมปลวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
(นายสุชล สุขเกษม)

ศูนย์เรียนรู้การเกษตร (Smart Farmer) บ้านสารภี ตำบลจอมปลวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เกิดจากการคิดแก้ไขปัญหาด้านชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งด้านอาชีพ รายได้ รวมทั้งการจัดการหนี้สินของตนเองได้ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จนประสบผลสำเร็จ และเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตกับผู้ที่สนใจทั้งในและนอกพื้นที่

จุดเริ่มต้นของการดำเนินงานเริ่มจากการที่นายสุลล สุขเกษม ต้องประสบกับปัญหาภาวะหนี้สินจากการกู้เงินมาทำธุรกิจส่วนตัว เช่นเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เป็นต้น เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะไม่จริงใจในเรื่องที่ทำ เมื่อประสบปัญหาจึงได้เดินทางไปทำงานต่างประเทศ เพื่อหาเงินมาใช้หนี้สิน แต่การเดินทางไปทำงานมีข้อจำกัดหลายเรื่อง เนื่องจากต้องประสบกับภาวะสงครามทำให้ความเป็นอยู่ไม่ค่อยดีนัก แต่ก็สามารถที่จะทำงานอยู่ได้จนสามารถที่จะลดหนี้สินให้กับครอบครัวได้ และเมื่อเดินทางกลับประเทศไทยก็ตรงกับช่วงที่ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตก ซึ่งการดำเนินชีวิตของนายสุลล สุขเกษม ล้มลุกคลุกคลานมาโดยตลอด จนกระทั่งได้รับรู้ข้อมูลจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับพระราชดำริของในหลวง รัชกาลที่ 9 และการดำเนินโครงการตามพระราชดำริ “**1 ไร่ 100,000 บาท/ปี**” จึงเป็นจุดพลิกผันในการทำการเกษตร โดยเริ่มจากการศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆ และสะสมความรู้นำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม โดยเริ่มทำการเกษตรตามที่พระองค์ได้ดำรัสไว้ คือ **“ถ้าปลูกพืชพืชที่ปลูกต้องเป็นพืชที่ให้อายุได้นานวัน”** โดยเริ่มจากการปลูกต้นมะลิเพื่อเก็บดอกขาย และระหว่างดำเนินการก็ศึกษาโครงการต่างๆ ของพระองค์อย่างต่อเนื่อง และได้เฝ้าฯ สอนของพระองค์เพิ่มเติมในเรื่องนี้ให้ **“ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ควบคู่กันไป”** หลังจากนั้นก็มีมีการปลูกพืชเพิ่มรวมถึงไม้ยืนต้นด้วย เมื่อต้นไม้โตคลุมต้นมะลิ ทำให้มะลิไม่ออกดอก เนื่องจากไม่มีการวางระบบในการปลูกที่ดีทำให้พืชไม้โดนแสงแดด จึงค้นพบโจทย์ในการปลูกพืชว่า ถ้าพืชไม้โดนแสงแดด จะเกิดปรากฏการณ์ **3 ด. คือ ไม่มีแดด ก็ไม่มีดอก ก็เลยไม่มีแดด** จึงได้พยายามตีโจทย์ พระราชดำริของในหลวง รัชกาลที่ 9 การปลูกพืชเป็นขั้นบันไดไม่เชื่อว่าจะต้องไปปลูกบนภูเขาเท่านั้น แท้จริงแล้วจะอยู่ที่พืช พืชทุกชนิดต้องการแสงแดด การปลูกพืชเป็นขั้นบันไดโดยมองพระอาทิตย์เป็นหลัก พื้นที่ทางพระอาทิตย์ขึ้น จะปลูกพืชเดี่ยว แล้วค่อยๆ ไล่ไปก่อน เช่น ผัก มะลิ มะนาว มะม่วง มะพร้าว คล้ายหัวเรือหงส์ที่โดนแสงแดดทุกชนิด ส่งผลให้ได้ผลผลิต 100%

การบริหารจัดการในไร่ พื้นที่ 1 ไร่ มี 60 ฐานกิจกรรม การคิดฐานกิจกรรมทั้งหมดจะใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษา จนประสบผลสำเร็จจึงจะออกเผยแพร่ให้กับพี่น้องประชาชน และต้องใช้กระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง และการดำเนินกิจกรรม ในพื้นที่จะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับพื้นที่ข้างเคียง หรือส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม 60 ฐานกิจกรรมที่ดำเนินการจะอยู่ ภายใต้ 4 หัวข้อหลัก คือ

1. การจัดการสุขภาพชุมชน เพราะว่าทำอะไรก็แล้วแต่สุขภาพต้องมาก่อน อย่างที่พระองค์ท่านบอกว่าเราต้องมีสุขภาพที่แข็งแรง ถึงจะทำอะไรก็ได้
2. การใช้พลังงานทดแทน พลังงานทดแทน เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานแก๊สต่าง ๆ ที่จะหมดไป เราก็ทำแก๊สใช้เอง พลังงานทดแทนที่มีในท้องถิ่น เศษไม้ เศษฟืน และพลังงานทดแทนที่มีชีวิตคือตัววัวควาย
3. โครงการพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง 1 ไร่ 100,000 ทำอย่างไรให้กลายเป็น 1 ไร่ 200,000 บาท
4. แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

รูปแบบการดำเนินงานในลักษณะของเกษตรผสมผสาน โดยปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก ตัวอย่างกิจกรรม

1. การเลี้ยงไก่ไข่ในตระกร้าผูกติดกับต้นมะพร้าว โดยเลี้ยงไก่ไข่ไว้ในตระกร้าที่ติดต่อกัน 2 ตะกร้า และภายในตะกร้าจะเลี้ยงไก่ไข่ 1 ตัว ทำให้ไก่ไข่ที่อยู่ในตะกร้า ไม่เครียด เติบโตดี ออกไข่ และถ่ายมูลทุกวัน มูลไก่เป็นปุ๋ยให้กับต้นมะพร้าว ไม่ต้องเสียเวลาใส่ปุ๋ย
2. การเลี้ยงกึ่งก้ามกรามในตระกร้าในร่องสวนมะพร้าว ตะกร้าละ 1 ตัว เหตุที่เลี้ยงตะกร้าละ 1 ตัว เพราะชาวสวนขาดมาตรฐานของกึ่งเมื่อลอกคราบแล้วจะกินกันเอง จึงแก้ปัญหากึ่งกินกันเอง โดยเลี้ยงเพียงตะกร้าละ 1 ตัว และกึ่งที่เลี้ยงไว้จะไม่เครียด ได้ราคาดี
3. การทำแก๊สชีวภาพใช้เองจากมูลไก่ไข่ เปิดตะกร้า นกกระทา และมูลสัตว์อื่น ๆ โดยต่อรางลงบ่อแก๊ส ไหลลงถังหมัก ผ่านกระบวนการหมัก
4. การเลี้ยงเป็ดหลุม ไก่หลุม นอกจากได้ไข่เปิด และไข่ไก่แล้ว ยังได้มูลไว้ เพื่อทำปุ๋ยหมักใส่พืชผลทางการเกษตร ไม่ต้องใช้สารเคมี โดยไม่ไก่หลุมจะใส่ กาบมะพร้าวหยาบ จำนวน 1 กระสอบ กาบมะพร้าวละเอียด จำนวน 1 กระสอบ และแกลบสด จำนวน 1 กระสอบ ใส่ไว้ในหลุมที่เลี้ยงไก่ เพราะสัญญาณของไก่จะชอบคุ้ยเขี่ย ก็จะคุ้ยเขี่ยส่วนผสมทั้งหมดให้ผสมกันจนเป็นปุ๋ย ใช้เวลา 3 เดือนก็นำมูล ส่วนผสมทั้งหมดมาบรรจุกระสอบเพื่อจำหน่าย และอัดแท่ง โดยใช้กากน้ำตาลเป็นตัวผสม
5. การแปรรูปไข่เปิด โดยนำมาทำเป็นไข่เค็มรสต้มยำ และไข่เค็มรสกะเพรา เป็นวิธีการคิดเพิ่มมูลค่าจากไข่เค็มธรรมดา ให้มีรสชาติอร่อย แปลกใหม่
6. แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (กล้วยทอดกรอบ) เช่นกล้วยหักมุก โดยนำผลผลิตที่โดดเด่นในท้องถิ่นมาสร้างมูลค่า แปรรูปเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการดังนี้

1. ความพอประมาณ ใช้จ่ายอย่างประหยัด อุดหนุนค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
ใช้เอง และจำหน่าย
2. ความมีเหตุผล อยู่อย่างพอเพียง หลีกเลี่ยงอบายมุข
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ทำการเกษตรแบบผสมผสาน และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรหลายอย่าง เพื่อให้มีรายได้
หลายทาง
4. ความรอบรู้ หาความรู้รับสถานการณ์อยู่เสมอ อ่านหนังสือ ศึกษาดูงาน อบรม สัมมนา นำความรู้ที่ได้มาปรับใช้
ในครัวเรือน (ความรู้ไม่เลือกที่ ความดีไม่เลือกคน)
5. ความมีคุณธรรมตามหลักศาสนา ยึดหลักศีล 5 ดำรงตนอยู่ในกรอบคุณธรรม
6. ผลที่ได้รับจากการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยทำให้หนี้สินลดลง สุขภาพดี

ตั้งอยู่บนฐานความพอประมาณ

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

1. พวกเขาอาจทำงานเป็นกะ คำว่าทำงานเป็นกะ หมายถึงว่า กะจะทำงาน กะจะทำมัน แต่ก็ไม่ได้ทำสักที กะอยู่นั่นเอง
2. พระองค์ท่านไม่เคยบอกว่าอายุเท่าไรเท่าไรไม่ได้ พระองค์ท่านไม่เคยบอกว่าความรู้เท่าไรเท่าไรไม่ได้ ก็เลยดีใจพอมารู้ว่า ความรู้จะระลอกน้อยนิด ก็อาจพิชิตความยากจน หากดำรงตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้นทุกคนอยู่ได้แบบสบาย ๆ ถ้าใช้เศรษฐกิจพอเพียง

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพมพหวง จังหวัดกาญจนบุรี เศรษฐกิจพอเพียง...จากพอหลวงสู่ชุมชน	จุดเริ่มต้นการพัฒนา • การพบหน้าหัวหน้าของชุมชน • เก็บข้อมูลในพื้นที่ปัญหา • จัดทำแผนชุมชน	หลักการพัฒนา ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภายใน และภายนอก “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเป็นเจ้าของ ร่วมรับผิดชอบ และพึ่งตนเอง”	วิธีการ 	กิจกรรมที่ดำเนินการ • ธนาकरความดี : รับฝากความดี รับฝากความสุข (จดนามะ : ทุกคนมีเงินทอง) • แบ่งงาน 9 หมู่บ้าน เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ หมู่ 1 ไปอินทรี หมู่ 2 ผักน้ำดื่ม หมู่ 3 ธนาकरขยะ หมู่ 4 สถาบันการเงินชุมชนและกองทุนสวัสดิการชุมชน หมู่ 5 นายนอกประสค์ หมู่ 6 ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง หมู่ 7 นานักชีวภาพ หมู่ 8 ชุมชนเบเกอร์ หมู่ 9 โรงสีข้าวชุมชน นักวาดทางมะพร้าว	สิ่งที่เกิดขึ้นต่อชุมชน: ทุกคน ชุมชน อยู่ดีมีสุข
การพัฒนาด้านการพัฒนา	การพัฒนาด้านการพัฒนา	การพัฒนาด้านการพัฒนา	การพัฒนาด้านการพัฒนา	การพัฒนาด้านการพัฒนา	การพัฒนาด้านการพัฒนา